

“AVTOMOBIL ELEKTR VA ELEKTRON TIZIMLARI”

12-Ma`ruza

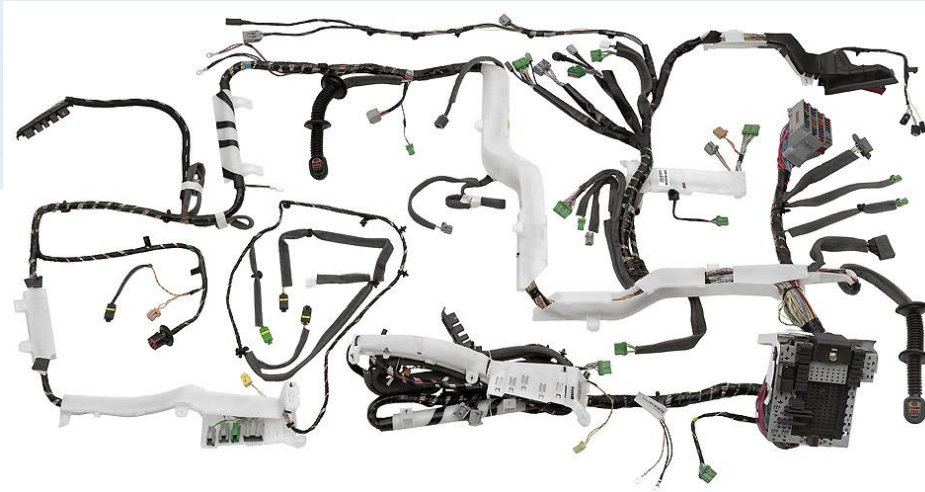
Avtomobil elektron jihozlari. Kommutatsiya jihozlari, o'tkazgich simlari va saqlagichlar.

Reja:

1. Avtomobilda qo'llaniladigan o'chirgich, almashlab ulagichlar, rele va boshqa ko'rinishdagi kommutatsiya jihozlari.
2. Past va yuqori kuchlanishi o'tkazgich simlarining texnik tavsifnomalari.
3. Avtomobil elektr zanjirlarining avariya rejilaridan ximoya qilish usullari, rele va saqlagichlar bloki.

1. Avtomobilda qo'llaniladigan o'chirgich, almashlab ulagichlar, rele va boshqa ko'rinishdagi kommutatsiya jihozlari.

Avtomobillarni ekspluatatsiya qilish mobaynida avtomobildagi barcha elektr toki bilan ishlaydigan jihozlarni haydovchi ularni vaziyatga bog'liq holda avtomobilning salonidan turib boshqarish imkoniyatiga ega. Masalan yomg'ir yog'ganda old oynani tozalash uchun oynatozalagichni, salonnı isitish uchun issitish qurilmasini va boshqa jihozlarni yoqishda albatta u yoqib-o'chirgich qurilmalaridan foydalanadi. Shuningdek, yuqoridagi qo'shimcha jihozlarni yoqib-o'chirgichda elektr toki bilan ta'minlash tizimida tartibli va vaqtli ishlash tamoyiliga asoslangan rele va boshqa aloqa vositalari ishlatiladi.

2. Past va yuqori kuchlanishi o'tkazgich simlarining texnik tavsifnomalari.

„GM-Uzbekistan“ zavodi avtomobillarda elektr jihozlari bir o'tkazgichli sxema bo'yicha amalga oshirilgan. Ko'pchilik avtomobillarda nominal kuchlanish 12 V teng bo'lib kuzov „**massa**“ yoki ikkinchi sim rolini o'ynaydi. Shu sababli elektr to'k manbalari va elektr energiya iste'molchilari manfiy klemmalari „**massa**“ ga ulanadi.

Elektr zanjirlarining ko'pchiligi to'k manbaiga o't oldirish kaliti vositasida ulanadi. Shu bilan birga ba'zi iste'molchilar manbaga to'g'ridan-to'g'ri (o't oldirish kalitining holatidan qat'iy nazar) ulangan. Bularga tovush signali, tormozlanish darakchilari, salonni yoritish chiroqlari, elektr soat kirib, ular to'g'ridan – to'g'ri elektr manbaga ulangan.

Avtomobillarga sifatli texnik xizmat ko'rsatish uchun elektr sxemalarni o'qiy bilish nihoyatda muhimdir. Elektr sxemalarni o'qish uchun uning ishlash uslubini bilish bilan kifoyalanmasdan, balki qabul qilingan shartli belgilarni bilish ham talab etiladi.

3. Avtomobil elektr zanjirlarining avariya rejimlaridan ximoya qilish usullari, rele va saqlagichlar bloki.

Saqlagichlar. Manbadan iste'molchilarga tok yuboriladigan simlar yalang'ochlanib „massa“ ga tegib qolganda zanjirdagi qarshilik birdaniga kamayadi, natijada zanjirda tok birmuncha ortadi. Bunday hodisa qisqa tutashuv deyiladi. Qisqa tutashuv yuz berganda simlar o'ta qizib, akkumulyatorlar batareyasi zaryadsizlanadi. Simlar, lampochkalar, asboblari va akkumulyatorlar batareyasini qisqa tutashuv tokining salbiy ta'siridan himoyalash uchun saqlagichlar o'rnatiladi. Avtomobillarda ko'p marta va bir marta ishlaydigan termobimetall saqlagichlar qo'llaniladi.

Foydalanilagan adabiyotlar:

1. 1-Maxmudov G.N. Avtomobillarning elektr va elektron jihozlari_T-2000;
2. 2-Mahmudov G'.N, Hamraqulov O.X_Avtomobil elektr jihozlari_1-qism_J-2006;
3. 3-Mahmudov G'.N, Hamraqulov O.X_Avtomobillarning elektr va elektron jihozlari_2-qism_J-2007 ;
4. Электронные системы управления иностранных автомобилей;
5. В.Е.ЮТТ:»Электрооборудование автомобилей». Учебник для ВУЗов.М.Транспорт,287 стр;
6. 4-Тимофеев Ю. Электрооборудование автомобилей устранение и предупреждение неисправностей;

Internet manbaalar:

1. <https://www.autobatteries.com/en-us/jump-starting-and-charging/jump-starting-your-car-with-jumper-cables;>
2. <https://relsib.com/product/rele-temperaturnoe-rt-3;>
3. <https://r1---sn-f5f7ln7y.googlevideo.com/videoplayback?signature=7EDA74FC6083;>
4. www.google.com;
5. www.wikipedia.org;

E`tiboringiz uchun Rahmat!